

PUKKELLAKS – hvor går vi?

© PANU ORELL

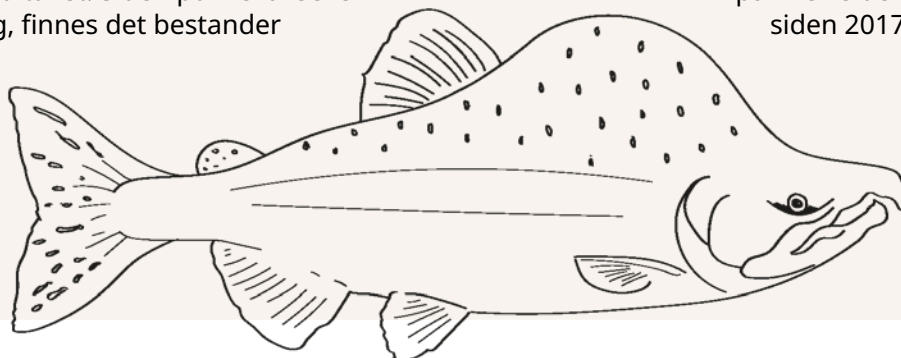
PUKKELLAKSEN ER KOMMET TIL ATLANTERHAVET

Pukkellaksen er den minste av lakseartene i Stillehavet. Den har en to-årig livssyklus: yngel klekket ut av rogneggene vandrer etter gytingen ut i havet og kommer året etter tilbake til elva for å gyte.

Til Atlanterhavs-siden, Kola-halvøya og Kvitsjøen, er pukkellaksen kommet fordi den ble satt ut av mennesker på 1950-tallet. Siden pukkellaksens livssyklus er to-årig, finnes det bestander

fra år med partall og oddetall, som ikke formerer seg med hverandre. Bestanden fra årene med oddetall har klart seg betraktelig mye bedre enn partallsbestanden.

Til elvene i Finland, Tana-elva og Neiden-elva, vandrer pukkellaksen fra norsk side. Antallet pukkellaks på finsk side har økt raskt siden 2017.

PUKKELLAKSENS PÅVIRKNING PÅ VASSDRAG OG PÅ ANDRE ARTER

Siden antallet pukkellaks har økt drastisk først de siste årene, er det foreløpig lite forskningsdata om påvirkningen fra den. Det økte antallet pukkellaks skaper nok likevel mange slags påvirkning på vassdrag og på andre arter: pukkellaksyngel spiser mye, samtidig slipper næringsstoffer ut i vassdragene fra kadaver av fisk som dør etter gytingen.

Siden pukkellaks i store mengder migrerer inn i finske elver bare i oddetalls- år, får man da kunnskap om påvirkningen av det bare hvert annet år. På den

annen side får elvene et hvileår i partallsårene, men situasjonen kan endre seg, hvis også bestanden i partallsårene styrker seg.

Sentralt i økologisk endring er skala: påvirkningen i store elver er mindre dramatisk enn i små elver, som pukkellaksen også har spredt seg til.

Fangst for å fjerne pukkellaksen er heller ikke uproblematisk. Hvis pukkellaksen fjernes i massevis, må man gjøre det slik at det ikke er til skade for annen trekkfisk, som atlantisk laks.

Under gytetiden, skiller hannen sig fra hunnen – hannen utvikler en pukkel og en krokformet overkjeve under gytetiden.

© PANU ORELL

PUKELLAKS I FINLAND

Eftersom puckellaxarna simmar in i finska vattendrag från den norska sidan är norrmännens förhållningssätt avgörande för hur situationen utvecklas hos oss. I Norge klassificeras puckellaxen som en invasiv främmande art och man har utvecklat effektiva metoder för att ta bort den.

Åtgärderna har inte alltid varit effektiva, och till exempel fångstdammen i Tana älv 2023 stoppade inte puckellaxen. Däremot störde dammen den lekvandringen för den redan från förut decimerade atlantlaxen. Norge har planer på en ny damm 2025.

PUKELLAXENS POTENTIAL

Enligt finsk lag är puckellaxen inte en invasiv främmande art. Däremot uppmuntras fiske av arten för att få bort den. Det är med andra ord tillåtet att fiska puckellax, som anses vara en utmärkt matfisk. På så sätt spelar lokalsamhällena en viktig roll i att fiska och ta bort puckellaxar.

Om puckellaxar fortsätter att lekvandra till Finland kan det innebära möjligheter att locka fisketurister, och på så sätt kan bortfisket gynna turismen. Fisketurismen kan eventuellt också skapa arbetstillfällen i lokalsamhällena. Visserligen är de små jämna-års-bestånden problematiska med tanke på företagsverksamhet.